

การพัฒนา รูปแบบการจัดค่ายเยาวชนเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่าง โรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนในการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน

Model Development on Youth Camp Program for Creating Understanding and Sustainable Cooperation between Industry and Community

วิลินทร ชูโต¹ และ ศิรินพัชร จามรดุสิต^{1*}
Vilinthorn Xuto¹ and Sirinapatt Charmondusit^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงรูปแบบการจัดค่ายเยาวชนเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนในการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งสามารถนำรูปแบบดังกล่าวไปพัฒนาการจัดค่ายเยาวชนให้เกิดประสิทธิผลต่อไป โดยเก็บข้อมูลจากเยาวชนผู้เข้าอบรม ซึ่งกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 จากโรงเรียนในชุมชนเขตพื้นที่โดยรอบบริษัท พีทีที ฟีนอล จำกัด จ.ระยอง จำนวน 100 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การประเมินผลกิจกรรมผ่านหนังสือภาพประกอบการเรียนรู้ และการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดโครงการอย่างอิสระหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมแต่ละวัน พร้อมวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยและร้อยละ ผลการศึกษา พบว่า เยาวชนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปสื่อสารต่อให้คนในครอบครัวญาติพี่น้อง เพื่อน คุณครูที่โรงเรียน รับทราบได้ ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการสร้างความเข้าใจระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนในการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนต่อไป ข้อเสนอแนะการจัดค่ายเยาวชนจำเป็นต้องอาศัยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมและควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรขยายผลการดำเนินโครงการไปสู่โรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนอื่นๆ เพื่อให้ได้ผลอย่างเป็นรูปธรรมในอนาคต

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดค่าย/ เยาวชน/ โรงงานอุตสาหกรรม/ ชุมชน

Abstract

The objectives of this study were to analyze model development on a youth camp program in order to create understanding and sustainable cooperation between industry and community, which may be applied to the next efficacy youth camp program and positively affect how it is perceived by youth participants. The target group involved 100 students in grade 5 primary education in the community surrounding the area of PTT Phenol Company Limited, Rayong province. The research instruments were evaluations on homework from the book illustration and daily comments about the project. All details were used for collecting data that was further analyzed to find values including percentages and averages. The study found that the youth could apply the knowledge to family, relatives, friends, and teachers to facilitate understanding and sustainable cooperation between industry and community. This study suggests that the development of the youth camp requires this type of learning process and should be implemented continuously. Also, the project should be expanded to other communities and industries to achieve tangible results in the future.

Keywords: Youth Camp Program/ Youth/ Industry/ Community

1. บทนำ

ระบบเศรษฐกิจเป็นรากฐานสำคัญในการเปลี่ยนแปลงหรือกำหนดโครงสร้างของสังคม และยังเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดความขัดแย้งในสังคมตามหลักทฤษฎีของ Karl Marx [1] อาจกล่าวได้ว่าการมุ่งเน้นพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องของประเทศไทยทำให้มีความเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็วและมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาและรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยไม่มีจัดการที่เหมาะสม

เมื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดจึงถูกนำมาใช้เป็นฐานของการพัฒนา แต่เนื่องจากบริบทการพัฒนาเศรษฐกิจตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มีการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนการจัดการผลกระทบในมิติต่าง ๆ อย่างไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาหรือข้อพิพาทจากการใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งในส่วนของภาครัฐซึ่ง

¹ งานวิจัยและบริการวิชาการ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

¹ Research and Academic Service, Faculty of Environment and Resource Studies, Mahidol University

* Corresponding author: sirinapatt.cha@mahidol.ac.th

เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับภูมิภาคเพื่อให้บรรลุผลด้านการใช้งบประมาณตามเป้าหมายหรือนโยบายต่าง ๆ ภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้รวบรวมและจัดสรรปัจจัยการผลิตนำมาผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองผู้บริโภคและเป้าหมายทางธุรกิจ และภาคชุมชนซึ่งเป็นผู้พึ่งพิงฐานทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเพื่อการดำรงชีวิตอันอาจได้รับผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบจากการพัฒนา [2], [3] การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกันระหว่างภาคอุตสาหกรรมและชุมชนโดยรอบ จึงนำแนวคิด “Industrial Ecology หรือ อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ” ภายใต้อะกาศการพึ่งพาอาศัยกัน (Symbiosis) และการดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนเป็นสำคัญของระบบนิเวศวิทยาในธรรมชาติ มาพัฒนาต่อยอดเพื่อให้เหมาะสมกับการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมของไทย คำนี้ถึงความปลอดภัยต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตชุมชน ตลอดจนการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนเป็นสำคัญ เร่งพัฒนาภาคอุตสาหกรรมให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และอยู่ร่วมกับชุมชนได้ สร้างความสมดุลระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development: SD) เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ที่มีส่วนได้ ส่วนเสีย ประชาชนในพื้นที่และการใช้ภาคอุตสาหกรรมเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้การเมืองหรือชุมชนอยู่ดีมีสุข (Happiness Society) [4], [5] ดังตัวอย่างภาพที่ 1 สมดุลการพัฒนายั่งยืน

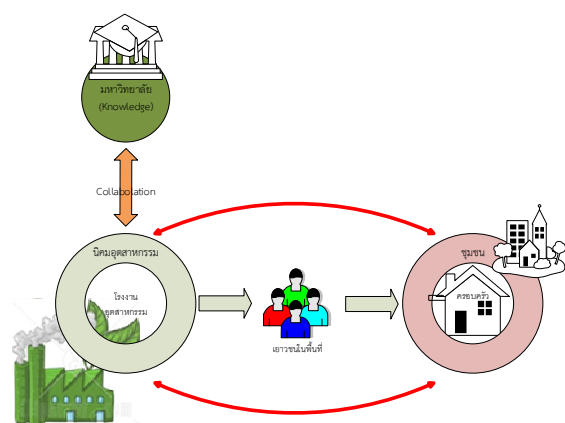

ภาพที่ 1 สมดุลการพัฒนายั่งยืน [6]

จากแนวคิดข้างต้นผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ จึงได้มีการวางนโยบายด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม หรือที่เรียกว่า Corporate Social Responsibility: CSR ซึ่งหมายถึง การดำเนินธุรกิจภายใต้หลักจริยธรรมและการกำกับดูแลกิจการที่ดีควบคู่ไปกับการใส่ใจรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อม การดำเนินกิจกรรมภายในและ

ภายนอกองค์กรที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม ทั้งในระดับใกล้และไกล โดยไม่ไปเบียดเบียนฝ่ายใดทั้งสิ้น [7] การดูแลการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนรอบโรงงาน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รวมถึงมีการสร้างกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมโดยรวม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน ภาครัฐโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรมได้มีการจัดทำโครงการพัฒนาโรงงานอุตสาหกรรมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างมีส่วนร่วม หรือ CRS-DIW โดยเป็นโครงการที่ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมทุกขนาดดำเนินการตามมาตรฐานของกรมโรงงานฯ ในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างเครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม และชุมชนอย่างมีคุณภาพ [8] มีการให้ความรู้ แลกเปลี่ยน การเรียนรู้ ประสบการณ์ ความชำนาญร่วมกัน ยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนและสื่อสารแนวทางปฏิบัติให้แก่ชุมชน พร้อมทั้งเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและสร้างการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน ทั้งนี้มุ่งหวังให้เกิดความสัมพันธ์ ความร่วมมือ และทัศนคติที่ดีระหว่างโรงงานและชุมชนรอบโรงงานอุตสาหกรรม และสามารถอยู่ร่วมกันและเติบโตไปด้วยกันอย่างยั่งยืน แต่สำหรับภาคประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม โดยอุปสรรคอาจเกี่ยวข้องกับระดับความรู้และการศึกษาที่แตกต่างกัน อีกทั้งการสื่อสารโดยภาครัฐและผู้ประกอบการยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นการแก้ปัญหาดังกล่าวควรต้องเริ่มที่ระบบการศึกษาตั้งแต่การให้ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแก่เด็กและเยาวชน เพราะเด็กและเยาวชนคือผู้ที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่ของประเทศในอนาคต การบ่มเพาะให้มีความรู้ หล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนมีความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกิดความรัก ความห่วงใย ใฝ่เรียนรู้ปัญหา และช่วยกันสร้างความสมดุลให้กลับคืนสู่ธรรมชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งวิธีการหนึ่งที่สามารถตอบโจทย์และแก้ปัญหาดังกล่าวได้ คือ “การจัดค่ายเยาวชน” ซึ่งจะเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยลดความขัดแย้งระหว่างภาคอุตสาหกรรมและชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพิจารณาตัดสินใจบนข้อมูลที่ได้รับ รวมทั้งตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาในพื้นที่ภายใต้วิถีชุมชนที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน และเป็นแนวทางหนึ่งที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ [9] ช่วยทำให้อุตสาหกรรมสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนและสังคมได้ หรือในแนวทางที่ว่าตามที่ท่าน ดร.วิฑูรย์ สิมะโชคดี ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเคยกล่าวไว้ว่า “ชุมชนอยู่ได้ โรงงานอยู่ได้” [10] โดยในที่นี้มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นผู้มีองค์ความรู้จะทำหน้าที่ในส่วนของภาครัฐในการประสานความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมในการให้องค์ความรู้ต่าง ๆ ผ่าน

เยาวชนในพื้นที่ที่จะเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ได้รับส่งต่อไปยังครอบครัว คนใกล้ชิด โรงเรียน ชุมชน และสังคม โดยปลูกฝังให้เยาวชนที่จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตเป็นกลุ่มผู้นำที่จะตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน และนำไปถ่ายทอดสู่ชุมชนและสังคมให้ได้รับทราบถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยมีแนวคิดความเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวที่ 2

ภาพที่ 2 แนวคิดในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ผ่านเยาวชนในพื้นที่

จากภาพที่ 2 กล่าวได้ว่าการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน จะดำเนินการผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมทางศิลปะ โดยให้เยาวชนได้มีโอกาสแสดงออกถึงความคิดและความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการจะได้เรียนรู้ และทำความเข้าใจ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศน์ชุมชน วิถีชุมชน จากประสบการณ์จริงโดยใช้ศิลปะเป็นสื่อ นำ มี ธรรมชาติเป็นครู เพื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจ ปลูกฝังให้เยาวชนเกิดความรัก ความห่วงหา ผนึกรว้ง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควรเริ่มตั้งแต่เยาวชนที่มีอายุน้อยๆ [11] เพราะเยาวชนก็เปรียบเหมือนกับเมล็ดพันธุ์ ที่เราต้องบ่มเพาะ ให้ ความรู้ ปลูกฝังการรักษทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมให้ค่อยๆ ก่อตัวขึ้นพร้อมกับร่างกายที่ เติบโตขึ้นไปตามวัย หล่อหลอมให้เยาวชนมีความ ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุล ให้กลับคืนสู่ธรรมชาติ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้มนุษย์

ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมสามารถอยู่ร่วมกันแบบ พึ่งพาซึ่งกันและกัน

การจัดค่ายเยาวชนจะเป็นการเพิ่มพูนทักษะการ เรียนรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การ แก้ปัญหา และทักษะการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม อย่างมีความสุข รวมทั้งยังเป็นการสร้างจิตสำนึกด้าน สิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชน เยาวชนผู้ได้รับการคัดเลือก ให้เข้าร่วมโครงการจะมีโอกาสเข้ามาเรียนรู้เพื่อการ พัฒนากระบวนการคิด การปฏิบัติ และการนำไป ประยุกต์ใช้ ตลอดจนได้ศึกษาจากสถานที่จริง ซึ่งเป็น การบูรณาการศาสตร์ระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน [12] การเรียนรู้จากแหล่ง เรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน เป็นการเพิ่มทักษะด้าน การคิด การสื่อสาร การทำงานร่วมกันเป็นทีม และการ อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมโดยมุ่งบูรณาการความรู้จาก ด้านต่างๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ และแก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้

2. วิธีวิธีการ

ในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้มีการพัฒนาการจัด ค่ายเยาวชนที่นอกจากจะมุ่งเน้นการปลูกฝัง และการ สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังจะสามารถลด หรือบรรเทาความขัดแย้งระหว่างโรงงานอุตสาหกรรม และชุมชนได้ โดยได้รับความร่วมมือจาก บริษัท พีทีที ฟินอล จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรม เหมราชตะวันออก (มาบตาพุด) จังหวัดระยอง และมี นโยบายที่ให้ความสำคัญในการเสริมสร้างและพัฒนา เยาวชนของประเทศให้มีความรู้ ความสามารถ และ ปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตสำนึกในการดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำมาเป็นต้นแบบ สำหรับการจัดค่ายเยาวชนเพื่อการลดความขัดแย้ง ระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชน โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนเป็นกลุ่มผู้นำที่จะ ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน และ นำไปถ่ายทอดให้เพื่อนร่วมสถาบัน ครอบครัว คนรู้จัก ให้ได้รับทราบถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติและเรียนรู้ที่จะอยู่ ร่วมกันระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่าง ยั่งยืน ทั้งนี้มีรูปแบบของการศึกษา ดังนี้

รูปแบบของการศึกษา

2.1 การคัดเลือกกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วม โครงการ: คัดเลือกกลุ่มเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ใน ระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 จากโรงเรียนในชุมชน เขตพื้นที่โดยรอบบริษัท พีทีที ฟินอล จำนวน 100 คน การจัดกิจกรรมค่าย :รูปแบบของกิจกรรมจะประกอบ ไปด้วยการเรียนรู้ในห้องเรียน การปฏิบัติภาคสนาม การทัศนศึกษาออกสถานที่ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน

2.2 ผ่านกิจกรรมศิลปะ และกิจกรรมสันตนา การกลุ่มสัมพันธ์ โดยมุ่งบูรณาการความรู้จากด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

2.2.1 การเรียนรู้ในห้องเรียน : ลักษณะกิจกรรมจะเป็นฐานการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 3 ฐาน

ฐานที่ 1 เยี่ยมชมและศึกษาดูงานบริษัท พีทีที ฟินอล จำกัด (Tour Plan)

ฐานที่ 2 การบรรยาย+ปฏิบัติ (Action Plan) เรียนรู้เรื่องก๊าซ NO_xSO_x

ฐานที่ 3 การบรรยาย+ปฏิบัติ (Action Plan) เรียนรู้เรื่องฝุ่นละอองในอากาศ

ประเมินผลกิจกรรมผ่านหนังสือภาพประกอบการเรียนรู้ ซึ่งภายในประกอบด้วยทำให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่อง ก๊าซ NO_xSO_x และ ฝุ่นละอองในอากาศ ผ่านตัวเอกของเรื่องที่เป็นซูเปอร์ฮีโร่ที่มีชื่อว่า Eco Man หรือ พีโอโค ให้เยาวชนสามารถเรียนรู้และเข้าใจได้ง่าย และให้เยาวชนนำความรู้ที่ได้รับกลับไปสื่อสารให้กับทางบ้านได้รับทราบข้อมูล

2.2.2 การปฏิบัติภาคสนามและการทัศนศึกษา นอกสถานที่ โดยการนำเยาวชนไปทำความรู้จักและเรียนรู้เกี่ยวกับป้ายคุณภาพอากาศ (Monitoring Display Board) ในบริเวณนิคมอุตสาหกรรมเหมราชตะวันออก (มาบตาพุด)

2.2.3 กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ผ่านกิจกรรมศิลปะให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการโดยผ่านงานศิลปะเป็นตัวเชื่อมนำไปสู่การเรียนรู้ ความเข้าใจในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศชุมชนและสังคม

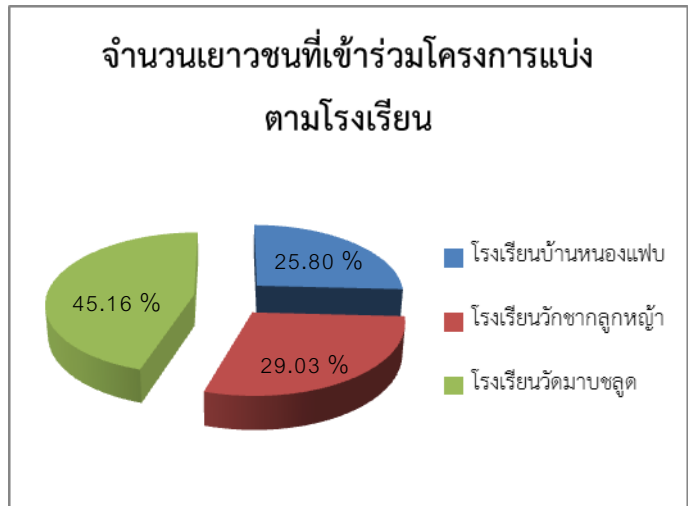
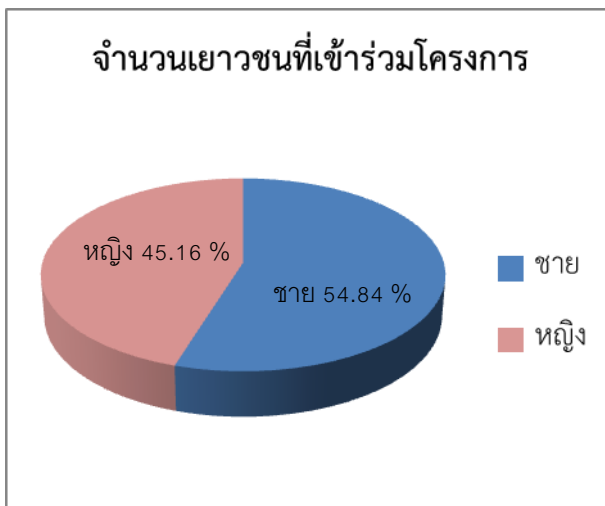
2.2.4 กิจกรรมสันตนาการกลุ่มสัมพันธ์เพื่อสร้างความคุ้นเคยและความสัมพันธ์อันดีระหว่างเยาวชนและพี่เลี้ยงในระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมค่าย โดยเน้นการมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม การแก้ไขปัญหา การปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน และการสร้างวินัยทางสังคมที่ดี

2.3 การประเมินผล :ให้เยาวชนผู้เข้าร่วมกิจกรรมค่ายได้แสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการจัดโครงการอย่างอิสระหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมในแต่ละวัน

3. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากข้อมูลการประเมินผลโครงการฯ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

3.1 จำนวนเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการเยาวชนที่มาร่วมโครงการมีจำนวนทั้งสิ้น 93 คน โดยคัดเลือกกลุ่มเยาวชนที่มีอายุและระดับการศึกษาที่เห็นว่าจะสามารถปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกได้ง่าย และยังไม่มีกิจกรรมที่ต้องรับผิดชอบมากนัก ซึ่งได้แก่ กลุ่มเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 จากโรงเรียนในพื้นที่เขตนิคมอุตสาหกรรมเหมราชตะวันออก (มาบตาพุด) 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองแพบ (ร้อยละ 25.80) โรงเรียนวัดชากลูกหญ้า (ร้อยละ 29.03) และโรงเรียนวัดมาบชุลุด (ร้อยละ 45.16) โดยมีสัดส่วนของเยาวชนเพศชายและเพศหญิงที่เข้าร่วมโครงการในอัตราที่ใกล้เคียงกัน คือ เพศชายร้อยละ 54.84 และเพศหญิง ร้อยละ 45.16 รายละเอียดดังภาพที่ 3

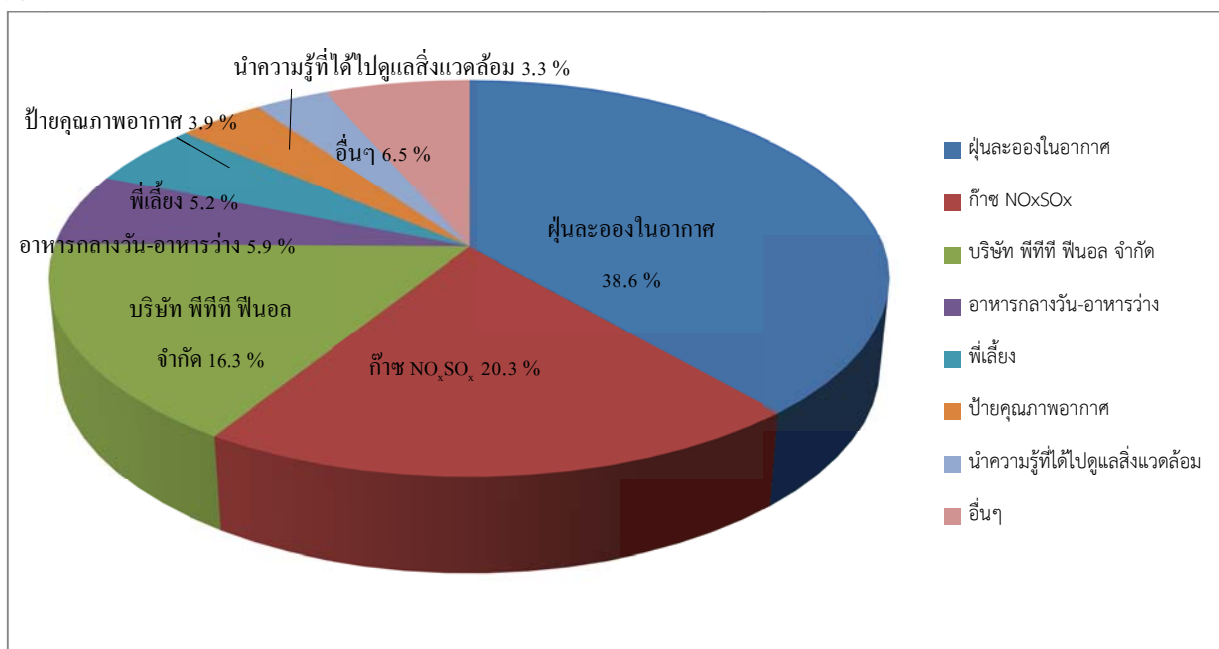
ภาพที่ 3 แสดงรายละเอียดของเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ

กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากโจทย์ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ ลักษณะกิจกรรมแบ่งเป็นฐานการเรียนรู้โดยเริ่มจากการทำความรู้จักกับผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ เรียนรู้และรับทราบปัญหาที่อาจเกิดขึ้น พร้อมใช้หนังสือภาพประกอบการเรียนรู้เป็นสื่อการสอนในด้านวิชาการ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างง่าย การหาวิธีการป้องกัน แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับปัญหานี้ ๆ อย่างรู้เท่าทัน สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยอาศัยการพึ่งพาอาศัยกัน และได้ประโยชน์ร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย

สรุปการประเมินผลกิจกรรมผ่านทางหนังสือภาพประกอบการเรียนรู้โดยให้เยาวชนนำความรู้ที่ได้รับกลับไปสื่อสารให้กับทางบ้านได้รับทราบข้อมูล พบว่าสามารถเก็บข้อมูลจากการให้เยาวชนกลับไปสื่อสารและส่งกลับมาเป็นการบ้านได้จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 86.02 แบ่งเป็น

- 1) โรงเรียนบ้านหนองแพบ
จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00
- 2) โรงเรียนวัดชากลูกหญ้า
จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 70.37
- 3) โรงเรียนวัดมาบชลูด
จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 80.09

3.2 เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมค่ายเยาวชนไปสื่อสารในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 8 ประเด็น ได้แก่ เรื่องฝุ่นละอองในอากาศ (ร้อยละ 38.60) ก๊าซ NO_xSO_x (ร้อยละ 20.30) บริษัท พีทีที ฟีนอล จำกัด (ร้อยละ 16.30) อาหารว่างอาหารกลางวัน (ร้อยละ 5.90) ไฟเลี้ยง (ร้อยละ 5.20) ป้ายคุณภาพอากาศ (ร้อยละ 3.90) การนำความรู้ไปดูแลสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 3.30) และอื่น ๆ (ร้อยละ 3.60) รายละเอียดดังภาพที่ 4

จากผลการศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าเยาวชนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการไปสื่อสารต่อให้คนในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อน คุณครูที่โรงเรียน รับทราบได้ ซึ่งความรู้ ดังกล่าวจะช่วยเพิ่มความเข้าใจ และสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของครรชิต พุทธโกษา [13] ซึ่งทำการศึกษาค้นคว้าพัฒนาชุมชนโดยให้ความเห็นว่ายาวชนสามารถเป็นตัวกลางในการสื่อสาร เสริมสร้างความเข้าใจ (Communication) ที่ดีที่สุดที่จะส่งผ่านข้อมูลต่าง ๆ ไปยังคนในครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และ

สังคม และเพื่อให้ทุกฝ่ายได้ร่วมเรียนรู้ รับรู้ ตระหนัก และให้ความร่วมมือในการรักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการสร้างพลังที่เข้มแข็งเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน และเพื่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศให้เกิดความสมดุล

3.3 การสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ผ่านกิจกรรมศิลปะเยาวชนได้มีการแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการโดยใช้งานศิลปะเป็นตัวเชื่อมนำไปสู่การเรียนรู้ และทำให้เกิดความเข้าใจในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศชุมชนและสังคม ซึ่ง

จะเห็นได้ว่าจากสรุปผลการดำเนินการจัดโครงการโดยให้เยาวชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในตลอดระยะเวลา 3 วันของการเข้าร่วมโครงการ เยาวชนมีการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย จำนวนความคิดเห็นแยกตามวันที่จัดได้ดังนี้ วันที่ 1 มีเยาวชนแสดงความคิดเห็นจำนวน 132 ความคิดเห็น วันที่ 2 มีเยาวชนแสดงความคิดเห็นจำนวน 199 ความคิดเห็น วันที่ 3 มีเยาวชนแสดงความคิดเห็นจำนวน 218 ความคิดเห็น

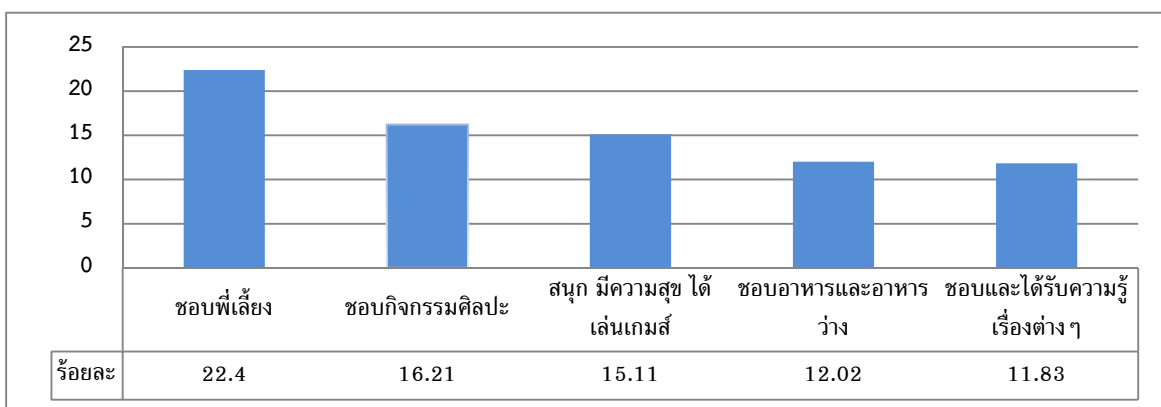
ตามรายละเอียดการแสดงความคิดเห็นของเยาวชนจากระยะเวลา 3 วันของการจัดโครงการดังกล่าว สามารถรวมความคิดเห็นได้ทั้งสิ้น 549 ความคิดเห็น ซึ่งในจำนวนนี้มีเยาวชนแสดงความคิดเห็นว่าชอบกิจกรรมวาดรูป ได้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ ต้นไม้ และการใช้สีน้ำ เป็นจำนวน 89 ความคิดเห็น หรือคิดเป็นร้อยละ 16.21 และจากการให้เยาวชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ พบว่า เยาวชนมีการแสดงความคิดเห็นในวันที่ 1 น้อยที่สุด และเพิ่มมากขึ้นตามระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการที่มากขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเยาวชนมีความคุ้นเคยซึ่งกันและกัน คุ้นเคยกับค่าย และพี่เลี้ยงมากขึ้น ทำให้มีความกล้าในการแสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกมากขึ้น รวมทั้งการจัดค่ายเยาวชนผ่านกิจกรรมศิลปะยังสามารถทำให้เยาวชนมีโอกาสทำความเข้าใจแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ฝึกทักษะการใช้จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ ฝึกให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดการทำงานร่วมกันเป็นทีม และมีความคิดความกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้องรวมถึงการใช้ศิลปะเป็นสื่อการเรียนรู้อื่นๆ ทำให้ได้ใช้ทั้งร่างกาย พลังจินตนาการ รวมถึงความรู้สึกที่อยู่ลึกของจิตใจมาผสมผสาน จนสามารถปลดปล่อยศักยภาพภายในออกมา การศึกษายังสอดคล้องกับแนวคิดของ สมบัติ แก้วทิพย์ [11] ที่กล่าวไว้ว่าเด็กเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของงานสิ่งแวดล้อม ศิลปะสื่อเข้าไปในจิตวิญญาณ หวังว่าอนาคตเด็กจะเติบโตขึ้นและดูแลสิ่งแวดล้อมได้ กิจกรรมการเรียนรู้

ผ่านงานศิลปะนี้ได้เปิดโอกาสเยาวชนได้แสดงออกถึงความความคิดและความรู้สึกผ่านทางภาพวาด โดยให้เยาวชนวาดภาพประกวดในหัวข้อเรื่อง “ภาพวาดเล่าเรื่องราวท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม” ทำให้เกิดการเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ ทำความเข้าใจกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศน์ชุมชนและวิถีชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งจะนำไปสู่ความรัก ความหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น รักโรงเรียน รักท้องถิ่นบ้านเกิด รักสังคมและรักประเทศชาติได้

3.4 การประเมินผลความพึงพอใจของเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการในภาพรวม จากข้อมูลการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระของเยาวชนโดยภาพรวม พบว่าเยาวชนมีความชื่นชอบ รู้สึกดีใจ ภูมิใจ และมีความพึงพอใจต่อการได้มาเข้าร่วมโครงการเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ 95.62 โดยเยาวชนมีการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย ได้แก่ การได้รับความรู้ในเรื่องต่างๆ การรักษาสิ่งแวดล้อม การวาดรูป ได้รู้จักพี่เลี้ยงและเพื่อนใหม่ๆ จากต่างโรงเรียน ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดโครงการตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ เยาวชนได้รับความรู้และรับทราบถึงการป้องกันและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นในท้องถิ่นที่เยาวชนอาศัยอยู่ ตลอดจนการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษยชาติและโรงงานอุตสาหกรรม เป็นการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนได้ตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนการแสดงความคิดเห็นของเยาวชนในด้านความไม่พึงพอใจต่อการดำเนินการจัดโครงการฯ มีจำนวนเพียง 24 ความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 4.37 ซึ่งประเด็นที่เยาวชนไม่พึงพอใจเกี่ยวข้องกับความรู้สึกส่วนตัวที่เยาวชนรู้สึกไม่ชอบ ได้แก่ ไม่ชอบอาหารกลางวัน ไม่ได้รับของรางวัล ไม่ชอบเพื่อนเกเร ไม่ชอบวาดรูป ไม่ชอบนั่งรถ เป็นต้น

ส่วนประเด็นที่เยาวชนชื่นชอบและมีความประทับใจมาก 5 อันดับแรก จากระยะเวลาเข้าร่วมโครงการ 3 วัน รายละเอียดดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ผลการจัดลำดับประเด็นที่เยาวชนมีความชื่นชอบและประทับใจมากที่สุด 5 อันดับแรก

จากภาพที่ 5 ผลการจัดลำดับประเด็นที่เยาวชน มีความชื่นชอบและประทับใจมากที่สุด 5 อันดับแรก พบว่า เยาวชนชอบที่เลี้ยงมีความชื่นชอบและประทับใจ เป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 22.40 อันดับที่ 2 ได้แก่ ชอบกิจกรรมศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 16.21 อันดับที่ 3 ได้แก่ สนุก มีความสุข และได้เล่นเกมส์ คิดเป็นร้อยละ 15.11 อันดับที่ 4 ได้แก่ ชอบอาหารและอาหารว่าง และอันดับที่ 5 ได้แก่ ชอบและได้รับความรู้เรื่องต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 11.83

ผลการสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับร้อยละความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจ และความชื่นชอบและประทับใจของการจัดโครงการ แสดงให้เห็นว่าการจัดค่ายเยาวชน สามารถดำเนินการได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ ทั้งในการดำเนินการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนให้ตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เยาวชนได้รับความรู้ และรับทราบถึงสถานการณ์ของปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันโดยเฉพาะในท้องถิ่นของตน เพื่อการเตรียมพร้อม การสร้างความเข้าใจและถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องไปยังครอบครัว อันส่งผลให้เกิดการลดความขัดแย้งระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนได้ ผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุดาวรรณ เครือพานิช [14] ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านค่ายเป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่แตกต่างจากการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งการจัดค่ายเป็นแหล่งเรียนรู้เป็นช่วงระยะเวลาที่ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ร่วมกับเพื่อน ๆ เป็นหมู่คณะ เป็นการเปลี่ยนวิธีการรับความรู้ เปลี่ยนสถานที่เรียนรู้ เปลี่ยนบริบทของการเรียนรู้ ไปสู่การเรียนรู้จากสถานการณ์ และประสบการณ์จริงในอีกหลายมิติ ที่สำคัญยังเป็นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงองค์ความรู้ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การรับรู้ดังกล่าวยังสามารถส่งผลสะท้อนไปยังครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

การพัฒนา รูปแบบการจัดค่ายเยาวชนเพื่อการลดความขัดแย้งระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชน สามารถช่วยปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง การจัดกิจกรรมยังสามารถดำเนินการได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ เยาวชนมีความชื่นชอบ รู้สึกดีใจ ภูมิใจ และมีความพึงพอใจต่อการได้มาเข้าร่วมโครงการเป็นอย่างมาก อีกทั้งเยาวชนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการไปสื่อสารต่อให้คนในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อน ครูที่โรงเรียน

ได้รับทราบถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนสามารถนำไปสู่แนวทางที่มีแนวโน้มในการช่วยลดและบรรเทาความขัดแย้งระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนลงได้ในอนาคต

อย่างไรก็ตามการจัดค่ายเยาวชนเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนในการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนได้ ตลอดจนเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน แต่การจัดค่ายเยาวชนดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมและควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการสร้างความรู้ ความเข้าใจไม่สามารถสร้างได้ในระยะสั้น ๆ และในขั้นตอนต่อไปควรมีการประเมินผลใน 2 ระดับ ดังนี้ 1) ประเมินนักเรียนว่ามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ควบคู่กับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ 2) ควรประเมินว่าผู้ปกครองได้รับความรู้จากที่เยาวชนนำไปถ่ายทอดว่าดีหรือไม่ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับด้านอุตสาหกรรมมากขึ้นเพียงใด สำหรับกิจกรรมศิลปะควรปรับให้เยาวชนได้สื่อสารถึงภาพอุตสาหกรรมที่ตนเองเข้าใจ โดยสื่อผ่านภาพศิลปะ เพื่อเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความคิดหรือจินตนาการของเยาวชนได้มากขึ้น ส่วนการคัดเลือกเยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการ จำเป็นต้องทำการศึกษาต่อไปถึงระดับอายุ และความรู้ที่เหมาะสมสำหรับการคัดเลือกให้มาเป็นสื่อกลางสำหรับการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ครอบครัวและชุมชน ตลอดจนเหมาะสมสำหรับการปลูกฝังจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ให้ควรมีการดำเนินโครงการ การประเมินผล และการติดตามผลโครงการอย่างต่อเนื่อง และเป็นระยะเวลาานเพียงพอที่จะสามารถเห็นผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งรูปแบบการจัดค่ายเยาวชนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนในการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนดังกล่าวนี้ควรมีการขยายผลการดำเนินโครงการไปสู่โรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนอื่น ๆ เพื่อให้ได้ผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมในอนาคต เพื่อที่จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4. เอกสารอ้างอิงและบรรณานุกรม

1. Macionis, John. Sociology. 9th ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education. 2003.
2. Ganjanapan, Anan. Community Dimension: The Local Approach of Right Power and Resource Management. Chiang Mai: The Thailand Research Fund. 2000.
3. อริยา อรุณินท์. เครื่องมือขยายเสียงจากชุมชนผู้ได้รับผลกระทบจากแผนพัฒนาที่ดิน กรณีศึกษาโครงการที่มีความขัดแย้งสูง. วารสารการจัดการ

- สิ่งแวดล้อม. 2555; ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2555: 109-122.
4. ศูนย์เผยแพร่ พัฒนา และบริหารจัดการเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ (Eco Center). แผนแม่บทการยกระดับนิคมฯ สู่มืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ.2555. เข้าถึงได้จาก<http://www.ieat.go.th/eco/index.php/2013-10-27-11-10-24>
 5. เสาวนีย์ วิจิตรโกสุม. เมืองนิเวศน์ (Eco-City): เมืองแห่งอนาคต. วารสารสิ่งแวดล้อม. 2554; ปีที่ 15 เล่มที่ 3: 18-25.
 6. กิตติพงศ์ จิรวังศ์. ISO 26000 มาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคม (ตอนที่ 2). 2554. เข้าถึงได้จาก <http://www.thailandindustry.com/guru/view.php?id=14581§ion=9>
 7. นิรนาม. ซีเอสอาร์คืออะไร. 2555. เข้าถึงได้จาก http://www.thaicrs.com/2006/03/blog-post_20.html
 8. สำนักงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนกรมโรงงานอุตสาหกรรม. โครงการพัฒนาโรงงานอุตสาหกรรมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างมีส่วนร่วม. 2556. เข้าถึงได้จาก<http://www.csrdiw.com/csrdiw/thai/about.aspx>
 9. ลิขิต ธีรเวคิน. ความขัดแย้งและการแก้ปัญหา. วารสารสถาบันพระปกเกล้า. 2553; ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน): 1-14.
 10. พงศ์นคร ยางงาม และ พีรदनย์ หมั่นภักดี. การส่งเสริมกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน.2556. เข้าถึงได้จาก <http://www2.diw.go.th/ppp/data/pdf/journal1.pdf>
 11. สถาบันลูกโลกสีเขียว. รางวัลลูกโลกสีเขียว. 2548. เข้าถึงได้จาก<http://ptinternet.pttplc.com/greenglobe/2548/personal-09.html>
 12. ทิศนา แชมณี. ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด; 2553.
 13. ครรชิต พุทธิโกษา. คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ; 2554.
 14. สุตาวรรณ เครือพานิช. การเรียนรู้ผ่านกระบวนการค้าขาย. วารสารวิชาการ. 2553. ปีที่ 13; ฉบับที่ 1 (มกราคม - มีนาคม 2553). เข้าถึงได้จาก http://www.myfirstbrain.com/teacher_view.aspx?ID=78498